

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทาง
การเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

Local Economy Driving Under Civil State Mechanisms Towards the Agricultural
Produce Innovation Center in Khao Kho District, Phetchabun Province

Received: November 06, 2020

Revised: February 11, 2021

Accepted: April 09, 2021

จุฬารัตน์ เจริญวงศ์¹ วงศ์ธีรา สุวรรณิน²

และกิตตินาท นุ่นทอง³

Chula Charoenwong, Wongtheera Suvannin,

and Kittinart Nunthong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ผ่านการสำรวจวิเคราะห์ภายใต้กลไกประชารัฐ 3) ทดลองผลการศึกษานโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกประชารัฐและ 4) ยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐ กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 90 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ภาคประชาชน จำนวน 50 คน ภาคราชการ จำนวน 10 คน ภาคเอกชน จำนวน 10 คน ภาคการศึกษา จำนวน 10 คน และภาคท้องถิ่น จำนวน 10 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนามีผลการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเอื้อต่อการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร 2) ทรัพยากรมนุษย์ ชาวบ้านมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรเฉพาะด้าน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University; Email: chula2555@hotmail.co.th

^{2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Lecturers, Department of International Business, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University; Email: nok1997@hotmail.com, kittinart@ru.ac.th

2. ชาวบ้านตระหนักเห็นความสำคัญต่อของกลไกประชารัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ และแต่ละภาคส่วนได้แสดงบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ จนนำไปสู่การขับเคลื่อนที่เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. แต่ละภาคส่วนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยและเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลให้การดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐ ประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง และสามารถขยายผลแห่งความสำเร็จในประเด็นของความต่อเนื่องและการสร้างแรงจูงใจไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้ดำเนินการตาม

4. การยกย่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แบ่งออกเป็น 4 หมวด ประกอบด้วย 1) หมวดทั่วไปว่าด้วยอำนาจหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน 2) เจตนารมณ์ของแผน คือ คุณภาพชีวิตของประชาชนจะต้องดีขึ้น 3) คณะกรรมการบริหารแผน จากภาคส่วนละ 5 คน คัดเลือกกันเองในแต่ละภาคส่วน รวมทั้งหมด 25 คน และ 4) โครงการทุกอย่างในพื้นที่ต้องขับเคลื่อนภายใต้กลไกประชารัฐ

คำสำคัญ: เศรษฐกิจฐานราก กลไกประชารัฐ สิ้นค่านวัตกรรม

ABSTRACT

In this research investigation, the researchers survey 1) the potential of the local economy in Khao Kho district, Phetchabun province; study 2) the local economy driving process through the survey and analysis under civil state mechanisms; experiment 3) with the results of the local economy driving guidelines using civil state mechanisms; and draft 4) a local economy development plan under civil state mechanisms. Ninety members of the target population who were selected using the technique of purposive sampling consisted of fifty from the civil sector, ten from the government sector, ten from the private sector, ten from the education sector, and ten from the local sector. The research instrument was a semi-structured interview form. Data were inductively analyzed and presented in a descriptive form. Findings are as follows:

1. The local economy potential of the area consisted of the following. 1) Geography and climate facilitate agricultural produce cultivation. 2) Human resources are found to indicate that local people had experience and expertise in specialized agriculture.

2. Local people were aware of the importance of civil state mechanisms in economy driving. They integrated their work from all sectors in the area. Each sector played their respective roles fully leading to the driving in a more concrete manner.

3. Each sector had an opportunity to have conversations and to exchange ideas in ways never used before. This resulted in the operations of Pracharat Market Project being rather highly successful. It could expand the success in the aspect of continuity and foster motivation for other areas to follow suit.

4. The draft of the local economy development plan is divided into four categories. 1) The general category is on the authority and duties one should perform with one another. 2) The plan intent is to ensure that the quality of life of all the people must be better. 3) The plan management committee consists of 25 members, five from each sector as selected by each sector. 4) All projects in the area must be driven under civil state mechanisms.

Keywords: Local Economy, Civil State Mechanisms, Innovative Products

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลไกประชารัฐเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เน้นให้ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งมีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษาและภาคประชาสังคม (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2558) ภาคส่วนเหล่านี้ เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนองคาพยพของสังคมและชุมชนให้เกิดให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (อภิชาติ โตดิลกเวชช์, 2560) เพราะฉะนั้นกลไกประชารัฐได้กลายมาเป็นประเด็นในเชิงสาธารณะ และมีความสำคัญต่อนโยบายเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ กลไกประชารัฐมิใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด หากแต่เป็นเรื่องเดิมและเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมและชุมชนมาอย่างช้านานเห็นได้จากรูปแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันในภาคส่วนของประชาชนด้วยตนเอง รวมถึงหน่วยงานราชการด้วย เพียงแต่ยังไม่มีกระบวนการระดับและผลักดันให้เป็นรูปธรรมเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างการรับรู้และการทำความเข้าใจในสาระสำคัญของกลไกประชารัฐ (ญาติมา นุชแดง, 2562)

ด้วยความสำคัญของกลไกประชารัฐที่มีอยู่ในทุกพื้นที่ รัฐบาลมีความมุ่งหวังให้กลไกประชารัฐเป็นเครื่องมือการบูรณาการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฐานรากให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล และเศรษฐกิจในเชิงสร้างสรรค์ (อภิชัย พันธเสน, 2554) โดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาร่วมดำเนินการ รวมถึงการปรับกระบวนการทัศน์จากการแข่งขันเปลี่ยนมาเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน ดังนั้น เศรษฐกิจฐานราก จึงกลายเป็นประเด็นการพัฒนาที่มุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนได้แสดงบทบาทช่วยเหลือแบ่งปันความรู้ เช่น ภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจในพื้นที่เข้ามาช่วยเหลือในด้านการสร้างแผนธุรกิจและการวางกลยุทธ์การตลาดให้กับชุมชน ส่วนภาคประชาชนมีหน้าที่เรียนรู้และร่วมปฏิบัติ ร่วมถอดบทเรียน และร่วมถ่ายทอด

องค์ความรู้ให้แก่นักภาคการศึกษาให้บริการศึกษาทั้งในแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เป็นประโยชน์ และภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ หากใช้ประโยชน์จากกลไกประชารัฐ เป็นเครื่องมือพัฒนาองคาพยพต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดจุดแข็งในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย (ฐานิกา จันทร์เทพ, 2559)

อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ และมีสภาพภูมิศาสตร์เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นอย่างดี เช่น การเกษตรอินทรีย์ การผลิตพืชผลทางการเกษตร การแปรรูปสินค้า และสินค้าพื้นเมือง ฯลฯ ซึ่งแต่ละประเภทมีต้นทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมสินค้าเป็นฐาน แม้ว่าในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จะมีวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความโดดเด่นในด้านสัญลักษณ์สินค้าของตนเองได้ ดังนั้น กลไกประชารัฐ จึงเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เศรษฐกิจฐานรากในอำเภอเขาค้อ มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยได้เข้ามามีส่วนในการช่วยคิด ช่วยวิเคราะห์ และช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับชุมชนได้ เช่น การร่วมกันสร้างสัญลักษณ์สินค้าของตนเอง ช่องทางการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย การบริหารจัดการองค์กรธุรกิจ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ธุรกิจแบบมืออาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ อำเภอเขาค้อ ยังมีสถานะเป็นเพียงทางผ่านสินค้าทางการเกษตรของอำเภอนครไทย อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง ๆ ที่ อำเภอเขาค้อ มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางสินค้าทางการเกษตรสำคัญของภูมิภาคได้ แต่ยังไม่สามารถยกระดับจากการเป็นทางผ่านให้เป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าทางการเกษตรก่อนจะลำเลียงไปส่งในกรุงเทพมหานคร ทั้งที่ในทางภูมิศาสตร์แล้ว อำเภอเขาค้อ มีข้อได้เปรียบหลายประการ โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่ง มีเส้นทางที่สำคัญ 4 สาย ได้แก่ 1) ทางหลวงแผ่นดินสายพิษณุโลก-หล่มสัก 2) ทางหลวงชนบทสายแคมป์สน –หนองแม่นา-สะเดาะพง 3) ทางหลวงชนบทสายนางัว-สะเดาะพง-แคมป์สน 4) ทางหลวงชนบทสายบึงน้ำเต้า-สะเดาะพง

ด้วยความสำคัญของเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล และกลไกประชารัฐที่ขับเคลื่อนองคาพยพของประเทศ รวมถึงความสำคัญของการพัฒนาในเชิงพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ตระหนักในปัญหาและเห็นความสำคัญของพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ผ่านการสำรวจและวิเคราะห์ภายใต้กลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

3. เพื่อทดลองผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ดำเนินการด้วยกลไก
ประชารัฐในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4. เพื่อยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐในพื้นที่ให้รองรับกับ
การพัฒนาการเป็นศูนย์กลางการนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรของภูมิภาค

นิยามศัพท์

กลไกประชารัฐ หมายถึง กลไกการทำงานของสังคมที่ขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลภายใต้
การบูรณาการการทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วน เช่น ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา
และภาคท้องถิ่น

เศรษฐกิจฐานราก หมายถึง เศรษฐกิจในระดับปฐมภูมิภายในหมู่บ้านชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอด
จากบรรพบุรุษ และหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของชาวบ้านมาอย่างยาวนาน เช่น การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ
เพื่อการดำรงชีวิตและการจำหน่ายให้กับคนในหมู่บ้าน หรือในพื้นที่อื่น

นวัตกรรมสินค้า หมายถึง สินค้าที่เกิดจากการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นผลผลิตทาง
ด้านการเกษตร มาผสมผสานกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ให้เกิดความแตกต่างและหลากหลาย
ในสินค้าเกษตรประเภทเดียวกับในพื้นที่อื่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ คือ 7 ตำบล ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 1) เขาค้อ
2) แคมป์สน 3) ท่งสมอ 4) ริมสีม่วง 5) สะเดาพง 6) หนองแม่นา และ 7) เข็กน้อย

2. ขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนที่มีส่วนได้เสียและมีบทบาทในการขับเคลื่อนกลไก
ประชารัฐ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาคประชาชน 2) ภาคธุรกิจเอกชน 3) ภาคราชการ 4) ภาคท้องถิ่น
และ 5) ภาคการศึกษา โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะ (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานราก ที่ประชาชน
ในชุมชนดำเนินการอยู่ และมีการสั่งสมเป็นองค์ความรู้ สามารถถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังได้ดำเนินการ
ต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการขับเคลื่อนกลไกประชารัฐ ที่ให้ทุกภาคส่วน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ
ให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรที่มีอยู่แล้วและยกระดับ
ให้ไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างสัญลักษณ์สินค้าเป็นของตนเอง การเพิ่มมูลค่าสินค้า ช่องทาง
การตลาด การบริหารจัดการที่ทันสมัย และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก คือการย้อนกลับมาทบทวนจุดแข็งที่มีอยู่ในชุมชนโดยเริ่มจากการศึกษาจุดแข็งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีทั้งลักษณะนามธรรม ได้แก่ ทักษะคิด ค่านิยม แบบแผน จารีต และหลักการดำรงชีวิต ส่วนลักษณะเป็นรูปธรรม ได้แก่ สินค้าผลิตภัณฑ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนโดยที่ไม่ต้องแสวงหาเพิ่มเติมเพียงแต่ต้องมีการสำรวจเพื่อให้ได้จุดแข็งที่พอจะพัฒนาให้เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ กล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจฐานราก เป็นหลักการพัฒนาเศรษฐกิจของไชน่าโบราณที่มีความเข้มแข็งและมั่นคง เนื่องจากการพัฒนาที่เกิดจากทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแฝงไว้ด้วยคติคำสอนที่เน้นไม่ให้เกิดการพัฒนาเติบโตเร็วจนเกินไปโดยปราศจากฐานที่มั่นคง (เสรี พงศ์พิศ, 2548; ประเวศ วะสี, 2549)

แนวคิดกลไกประชารัฐ พัฒนามาจากตัวแบบธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน โดยทุกภาคส่วนเป็นเจ้าของร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคมด้วยกัน ดังนั้นหลักคิดกลไกประชารัฐประกอบไปด้วย ภาคส่วนประชาชน ภาคส่วนประชาสังคม ภาคส่วนธุรกิจเอกชน ภาคส่วนทางการศึกษา และภาคส่วนรัฐบาล/ราชการ โดยแต่ละภาคส่วนต่างมีบทบาทหน้าที่ทั้งที่มีอยู่ในกฎหมายและมีอยู่ในทางพฤตินัย หากขาดภาคส่วนใดส่วนหนึ่งไป การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจะไม่สามารถบรรลุผล โดยสรุป กลไกประชารัฐ ในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาประเทศ ที่มีเป้าหมาย คือ ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าถึงทรัพยากรได้อย่างทั่วถึง (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2558; อรพิน สบโชคชัย, 2558; Tester, 2014; Smith, 2017)

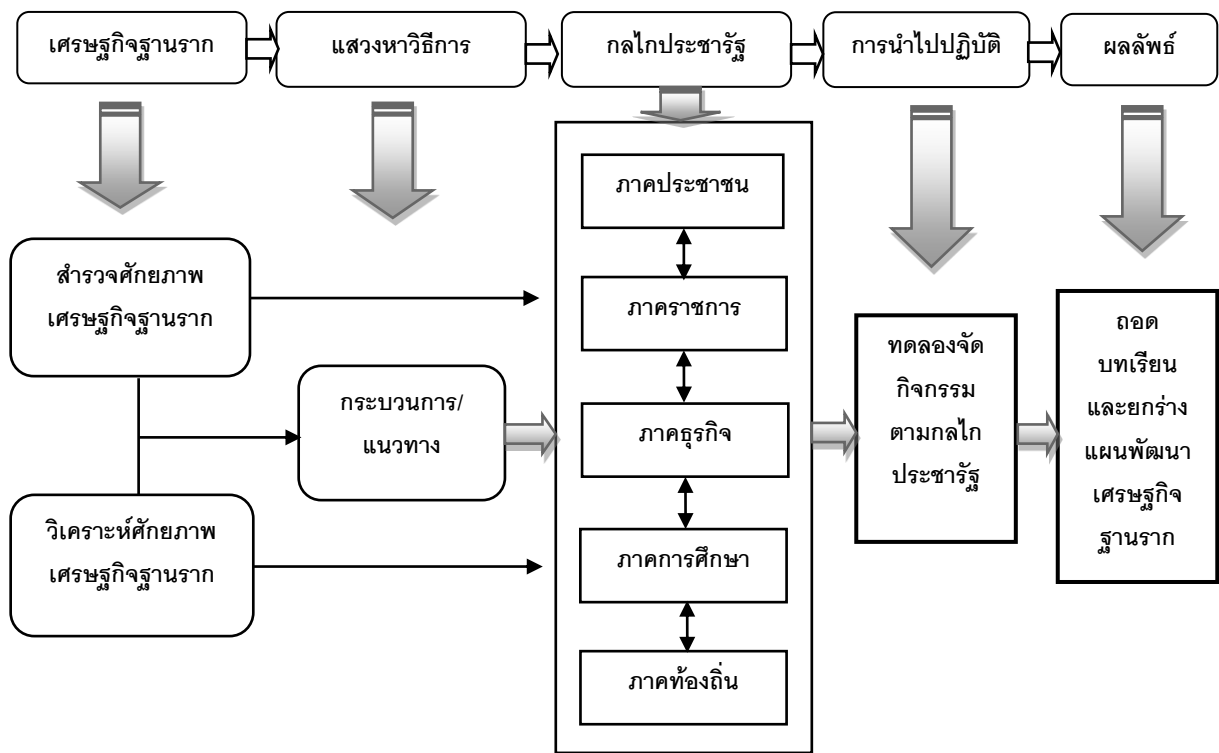
แนวคิดการเพิ่มมูลค่าสินค้า เป็นแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีอยู่เดิม และเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการคิดค้นด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมสินค้าเพื่อสร้างความแตกต่างจากสินค้าในพื้นที่อื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ หรือสัญลักษณ์สินค้าที่เป็นของชุมชน โดยแท้ กล่าวโดยสรุป การเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านบูรณาการให้เป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อยกระดับสินค้าให้เป็นนวัตกรรมรองรับกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย 4.0 (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2548; Hoefman, Bramson, Schoors, & Ryckebusch, 2018)

แนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหารือกันในลักษณะการสมัครใจเข้ามาทำงาน โดยทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมและเล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน และอาศัยรูปแบบวิธีการที่ทุกภาคส่วนได้สร้างร่วมกันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการตั้งแต่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาชุมชน การวางแผนดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมและการประเมินผล (Creighton, 2005; Cohen & Uphoff, 1980; Arnstein, 1969)

แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นแนวคิดของการนำเอาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ภายในชุมชนออกมาใช้อย่างเต็มกำลังความสามารถและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีจุดเน้นสำคัญ คือ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ และการเพิ่มทักษะ โดยอาศัยวิธีการ 3 ด้าน คือ การฝึกอบรม การให้การศึกษา การพัฒนาและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (Griffin, 1997; Gilley, Egglund, Steven, & Maycunich, 2002)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้พิจารณาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกหัวข้อที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด โดยเริ่มต้นจากการทบทวนประเด็นสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เป็นทุนเดิม ของชาวบ้านในด้านต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทรัพยากรมนุษย์ และต้นทุนวัตถุดิบ โดยพยายามสำรวจต้นทุน เหล่านี้ภายในพื้นที่ และวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นที่จะพัฒนาให้เป็นศักยภาพของชุมชนได้อย่างครอบคลุม รวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาที่เป็นแบบเฉพาะ โดยใช้กลไกประชารัฐในการขับเคลื่อนซึ่ง ประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้นำ ผลการศึกษาจากกลไกประชารัฐมาเข้าสู่กระบวนการทดลองจัดกิจกรรม เพื่อพิสูจน์ว่ากลไกประชารัฐมิได้มี เฉพาะที่เป็นทฤษฎี หรือเป็นนามธรรมเท่านั้น หากแต่มีความเป็นรูปธรรมสามารถเป็นตัวแบบการพัฒนา ขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้อย่างลงตัว อย่างไรก็ตามกลไกประชารัฐจะเป็นรูปธรรมได้ยังขึ้นอยู่กับการถอด บทเรียนและการร่วมวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการร่วมถอดบทเรียน และ ดำเนินการร่วมกันภายใต้แนวทางเดียวกัน ตามภาพ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจัดสัมมนากลุ่มเพื่อหาประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกประชารัฐ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยระยะนี้ เป็นการสำรวจศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากแต่ละประเภทที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ครอบคลุมตำบลในอำเภอเขาค้อทั้งหมด 7 ตำบล คือ 1) เขาค้อ 2) แคมป์สน 3) หุ่นสมอ 4) ริมสีม่วง 5) สะเดาพง 6) หนองแม่นา และ 7) เข็กน้อย ใช้อาคารอเนกประสงค์ของที่ว่าการอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นสถานที่จัดสัมมนา กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม เน้นไปที่ภาคประชาชนเป็นอันดับแรก ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากภาคประชาชนเป็นเจ้าของพื้นที่และได้รับผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากผลของนโยบายกลไกประชารัฐ

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสำรวจ สร้างขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานราก ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีการ โดยจัดทำเป็นแบบสำรวจกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา ด้านเนื้อหา และด้านความเที่ยงตรงของระเบียบวิธีวิจัย จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ทดลองใช้

กับประชากรนอกพื้นที่ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และได้ผลการทดลองแล้ว นำมาสร้างเป็นแบบสำรวจที่สมบูรณ์สำหรับการลงพื้นที่ คณะผู้วิจัย ได้ทำหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่จากคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อบริการในวัน เวลา สถานที่ในการจัดงาน และลงพื้นที่ จัดสัมมนา กลุ่ม จากนั้นนำผลการสัมมนา มาวิเคราะห์เรียงลำดับความสำคัญ หาความเชื่อมโยงแต่ละประเด็น เพื่อกำหนดเป็นประเด็นในการสัมมนาในระยาะที่ 2

ระยาะที่ 2 การวิจัยระยาะนี้ นำผลที่ผ่านการสำรวจมาพัฒนา โดยใช้กลไกประชารัฐเป็นเครื่องมือดำเนินการ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลเขาค้อ เน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายตามกลไกประชารัฐ ได้แก่ ภาคประชาชน 10 คน ภาคธุรกิจเอกชน 10 คน ภาคราชการ 10 คน ภาคท้องถิ่น 10 คน และภาคการศึกษา 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นการสะท้อนความคิดจากกลุ่มเป้าหมายให้มีความสมดุลกันในแต่ละกลุ่ม เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสัมมนา ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation Method) ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีการ โดยเน้นการแบ่งกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีตัวแทนคละกัน คณะผู้วิจัยจะมอบประเด็นการสัมมนาให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นอย่างเต็มที่ จนตกลึกทางความคิด จากนั้นส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอกระบวนการขับเคลื่อนภายใต้กลไกประชารัฐ จนครบหมดทุกกลุ่ม ระหว่างนั้น คณะผู้วิจัยจะจดบันทึกประเด็นสำคัญของแต่ละกลุ่มเอาไว้ เมื่อทุกกลุ่มได้เสนอเสร็จสิ้นแล้ว จะทำการสรุปประเด็นสำคัญที่แต่ละกลุ่มได้นำเสนอ และร่วมกันร่างแนวทางการพัฒนาเพื่อลงมติดต่อไป

ระยาะที่ 3 การวิจัยในระยาะนี้ เป็นการนำผลการศึกษาระบวนการกลไกประชารัฐที่ผ่านการลงมติ จากนั้นนำมาทดลองจัดกิจกรรมตลาดสินค้าทางการเกษตร ที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมสินค้า โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาคราชการ ภาคท้องถิ่น และภาคการศึกษา คัดเลือกให้เหลือกลุ่มละ 5 คน รวมเป็น 25 คน เข้าร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรม

เนื่องจากระยาะนี้เป็นการประเมินผลการทดลอง กลุ่มเป้าหมายต้องเป็นผู้มีองค์ความรู้ที่มาจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายในจำนวนเท่ากันและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่โน้มเอียงไปยังกลุ่มเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินผลการทดลอง ซึ่งได้มาจากการตรวจสอบแบบสามเส้าในด้านวิธีการ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร สำหรับสถานที่จัดทดลองกิจกรรม คณะผู้วิจัยใช้หอประชุมเอนกประสงค์ของที่ว่าการอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และประเมินการทดลองมาอย่างคร่าว ๆ จากกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม และนำมาสรุปเป็นประเด็นสำคัญ เช่น จุดเด่น/จุดด้อยของการจัดกิจกรรมทดลอง ความเป็นไปได้ในการยกระดับสินค้าแต่ละประเภท และกลยุทธ์สำคัญที่จะผลักดันให้กลไกประชารัฐขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 4 การวิจัยระยะนี้ เป็นการยกร่างเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้รองรับกับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรของภาคเหนือตอนล่าง ใช้วิธีการแบบจัดสัมมนาเพื่อถอดบทเรียนและยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาคราชการ ภาคท้องถิ่น และภาคการศึกษา คัดเลือกแบบเจาะจงให้เหลือภาคส่วนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน นอกจากนี้ คณะผู้วิจัย ได้เชิญนักวิชาการด้านการพัฒนาจำนวน 5 คน มาร่วมด้วย

เนื่องจากระยะนี้เป็นการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากร่วมกัน กลุ่มเป้าหมายได้ถูกคัดเลือกให้เหลือน้อยลง โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวแทนจากภาคส่วนที่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมองภาพรวมของประเด็นเฉพาะที่อยู่ในส่วนตัวแทนของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และนำมาจัดทำเป็นแผน เครื่องมือในการวิจัยคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลสามเ้า ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีการ

การจัดสัมมนาครั้งนี้ใช้หอประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ เป็นสถานที่จัดสัมมนา คณะผู้วิจัยได้เตรียมร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก นำมาให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้วิพากษ์วิจารณ์พร้อมเสนอข้อคิดเห็นในแต่ละประเด็น และจดประเด็นสำคัญที่เป็นข้อคิดเห็นเพื่อนำมาเพิ่มเติมและลดข้อบกพร่องในร่างแผน หลังจากที่มีการแสดงความคิดเห็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจะนำเสนอร่างเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนายืนยันอีกครั้ง หากไม่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมจะถือโอกาสลงคะแนนเสียงโดยถือเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ เพื่อให้ผ่านการรับรองและประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ขับเคลื่อนภายใต้กลไกประชารัฐในอำเภอเขาค้อต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสำรวจศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ เช่น ศักยภาพด้านสภาพภูมิอากาศ มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจ ศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการดำเนินการด้านเกษตรกรรมของชาวบ้าน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ทั้งจากบรรพบุรุษ และได้รับความรู้จากหน่วยงานราชการ และประการสุดท้าย ศักยภาพด้านทรัพยากรวัตถุดิบ มีอยู่ตามธรรมชาติและสร้างขึ้นเอง ส่วนใหญ่เป็นผลิตผลทางการเกษตรที่นำมาจัดทำสินค้าชุมชนและนำออกจำหน่าย

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนโครงการภายใต้กลไกตลาดประชารัฐมากที่สุด

ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีองค์ความรู้ด้านการเพาะปลูกและด้านการจัดทำสินค้าชุมชน แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการนำสินค้าที่ได้จากผลิตผลทางการเกษตรออกสู่ท้องตลาดในวงกว้าง หรือขาดตลาดรองรับ นอกจากนี้ ศักยภาพด้านภูมิอากาศ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพื้นที่อำเภอเขาค้อ ที่ทำให้สามารถเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจและพืชเมืองหนาวได้ครั้งละจำนวนมาก

3. กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจรากที่ผ่านการสำรวจและวิเคราะห์ภายใต้กลไกภาครัฐ พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่จะส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารโครงการ ได้แก่ ภาคประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้รับผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ภาคราชการ ในฐานะผู้กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่ ภาคองค์กรธุรกิจเอกชน ในฐานะผู้ส่งเสริมสนับสนุนกลยุทธ์ทางธุรกิจของชุมชน ภาควิชาการ ในฐานะผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องและตรงตามหลักการวิชาการ ซึ่งการทำงานของชาวบ้านมีทิศทางที่ถูกต้อง และภาคท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด รับทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างทันที่

4. การทดลองผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ดำเนินการภายใต้กลไกภาครัฐ พบว่า ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการตลาดภาครัฐ ให้ความสนใจในการจัดกิจกรรมทดลองครั้งนี้ และแต่ละภาคส่วนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยและเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการโครงการตลาดภาครัฐ มีความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของตลาดภาครัฐ คือ ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม และมีการสรุปบทเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาค้างครั้ง

5. การถอดบทเรียนและการยกวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกภาครัฐ พบว่า ข้อเสนอที่ทุกภาคส่วนเห็นพ้องกันมากที่สุด คือ การขับเคลื่อนโครงการตลาดภาครัฐ ทุกภาคส่วนควรจะได้รับข้อมูลและร่วมกันแสดงความคิดเห็น รวมถึงดำเนินการตามที่มีการตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้รับการแก้ไขได้อย่างตรงจุด ขณะเดียวกัน การยกวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากประกอบด้วย **หมวดทั่วไป** ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน **หมวดที่สอง** เจตนารมณ์ของแผนมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตทุกด้านของประชาชนในพื้นที่ **หมวดที่สาม** ส่วนคณะกรรมการที่จะเข้ามาขับเคลื่อนแบ่งออกเป็นภาคส่วนละ 5 คน คัดเลือกกันเองในแต่ละภาคส่วน รวมทั้งหมด 25 คน **หมวดที่สี่** ทุกโครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะต้องดำเนินการภายใต้กลไกภาครัฐ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนโครงการภายใต้กลไกตลาดประชารัฐมากที่สุดพบว่า ศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ การที่ผลวิจัยออกมาเป็นเช่นนั้น เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีองค์ความรู้ด้านการเพาะปลูก และด้านการจัดทำสินค้าชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการนำสินค้าที่ได้จากผลิตผลทางการเกษตรออกสู่ท้องตลาดในวงกว้าง หรือขาดตลาดรองรับในส่วนองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรม ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหน่วยงานทางราชการหลายแห่ง รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาเข้ามาให้ความรู้กับประชาชน ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดทักษะและความเชี่ยวชาญในการทำกิจกรรมทางการเกษตรในเชิงผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Gilley et al. (2002) ที่กล่าวไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ เน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจและการเพิ่มทักษะวิชาชีพ ผ่านการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง ประเด็นดังกล่าวนี้ บุญทัน ดอกไธสง (2561) ระบุว่า เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลความเจริญก้าวหน้าขององค์กรทุกระดับ และรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี วงศ์เลิศคุณากร (2561) พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรในยุคโลกาภิวัตน์ดำรงอยู่ในท่ามกลางสถานะการแข่งขันที่มีความรุนแรงค่อนข้างสูง

2. กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการโครงการทุกประเภท คือ การขับเคลื่อนภายใต้กลไกประชารัฐในพื้นที่ ประกอบด้วย ภาคประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้รับผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ภาคราชการ ในฐานะผู้กำกับดูแลอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่ ภาคองค์กรธุรกิจเอกชน ในฐานะผู้ส่งเสริมสนับสนุนภาคราชการกรณีที่หน่วยงานราชการมีข้อจำกัดในด้านกฎระเบียบ ภาควิชาการ ในฐานะผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องและตรงตามหลักการทฤษฎี และภาคท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด การที่ผลวิจัยออกมาเป็นเช่นนั้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมมีตัวแสดงหลักที่หลากหลาย และต่างฝ่ายต่างมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะมีผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโครงการ/กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ หากปราศจากภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งไปแล้ว การขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม ไม่อาจจะบรรลุผลได้ และเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นมา ในที่สุดกลายมาเป็นสังคมแห่งความล้มเหลว เพราะต่างฝ่ายต่างอยู่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ของภาคส่วนในสังคม จึงมีความหลากหลายทั้งบทบาทอำนาจหน้าที่

ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ในทางวิชาการด้านการพัฒนาทางสังคมเรียกว่า “ประชารัฐ” ซึ่งแปลว่า หลายภาคส่วน เข้ามาร่วมกันในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ประเด็นดังกล่าวนี้ Creighton (2005) และ Cohen and Uphoff (1980) ได้กล่าวไว้ตรงกันว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์กรจะสำเร็จได้ ทุกส่วนต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาชุมชน การวางแผนดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรม และการประเมินผล และยังตรงกับงานวิจัย ของ บัณฑิตพงศ์ วงศ์ณาศรี (2559) การขับเคลื่อนกลไกประชารัฐในพื้นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันวิเคราะห์และ สังเคราะห์ปัญหาในชุมชนให้ได้ก่อนจากนั้นร่วมกันลงมือดำเนินการและประเมินผลพร้อมกันเป็นระยะ นอกจากนี้งานวิจัยของ อริศรา บัองกัน (2559) ยังระบุว่า การพัฒนากลไกประชารัฐในระดับพื้นที่ต้องเปิด เวทีให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันยกร่าง แนวทางการแก้ไขปัญหา เพราะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ย่อมกระทบกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ผลการทดลองจากผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ดำเนินการภายใต้ กลไกประชารัฐ พบว่า ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ ให้ความสนใจในการจัดกิจกรรมทดลองครั้งนี้ และแต่ละภาคส่วนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยและเปลี่ยน ความคิดเห็นอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐ มีความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของตลาดประชารัฐ เฉพาะในส่วนในพื้นที่อำเภอเขาค้อ คือ การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในผลของนโยบาย และเป็นผู้ได้รับผลกระทบจาก สภาพปัญหาโดยตรง ย่อมทราบดีว่า ปัญหาเกิดจากอะไรและจะต้องแก้ไขปัญหาอย่างไร นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยของความต่อเนื่องในการดำเนินการตามโครงการประชารัฐมีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ ของพื้นที่อำเภอเขาค้อด้วย เพราะเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ระยะเวลาและได้ผลลัพธ์ระยะยาว สอดคล้อง กับงานวิจัยของญาติมา นุชแดง (2562) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐ คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและความต่อเนื่องของนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลาง นวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า หน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง ควรแปลงเนื้อหาสาระนโยบายประชารัฐ หรือการดำเนินการภายใต้กลไกประชารัฐ ให้เป็นภาษาที่ง่าย และสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเข้าใจตรงกันว่า กลไกประชารัฐ แท้จริง

คือ การร่วมกันของทุกส่วนตั้งแต่ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกันดำเนินการในโครงการแต่ละโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบปัญหาการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มักจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติแทนชาวบ้าน ดังนั้น หน่วยงานราชการ ควรทำหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยกำกับการดำเนินการแบบห่าง ๆ หรือคอยชี้แนะเท่านั้น แต่ไม่ใช่เป็นการชี้นำประชาชน ภาคประชาชนควรเป็นผู้แสดงบทบาทหลัก ทั้งการระดมความคิดเห็นที่สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การออกแบบกิจกรรมการดำเนินการและการหาแนวทางแก้ไขปัญหาเอง

3. ข้อเสนอในเชิงการบริหาร จากการประเมินผลและสังเกตการณ์การเข้าร่วมทำกิจกรรมพบว่า ทุกภาคส่วนให้ความสนใจเป็นอย่างดีต่อการขับเคลื่อนโครงการตลาดประชารัฐ เห็นควรให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ เช่น ภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และท้องถิ่น ดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขยายผลความสำเร็จในประเด็นความต่อเนื่องและการสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อนกลไกประชารัฐไปยังพื้นที่อื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ญาติมา นุชแดง. (2562). การพัฒนาประเทศไทยตามนโยบายประชารัฐกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 13(1), 10–25.
- ฐานิกา จันท์เทพ. (2559). การศึกษาผลการดำเนินงานของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ. ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2558). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- นารี วงศ์เลิศคุณากร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานภาครัฐกิจเอกชนในยุคโลกาภิวัตน์. *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 14(2), 170–187.
- บุญทัน ดอกโรตง. (2561). *ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ประเวศ วะสี. (2549). *การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ขององค์กร*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปัทมพงศ์ วงศ์ณาศรี. (2559). ทูทางสังคมกับข้อเสนอเชิงนโยบายของการบูรณาการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*, 2(6), 50-76.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2548). *กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: วีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- เสวี พงศ์พิศ. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

- อภิชาติ พันธเสน. (2554). *โครงการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียน และบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ:
- อภิชาติ โตดิลกเวชช์. (2560). *แนวคิดเศรษฐกิจฐานรากกับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- อรพิน สบโชคชัย. (2558). *ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริสรา ป้องกัน. (2559). การบริหารจัดการที่ดีในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 314-325.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity*. World Development. New York: Cornell University.
- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey Bass.
- Griffin, R. W. (1997). *Management* (5th ed.). Houghton: Mifflin.
- Gilley, J. W., Egglund, S. A., & Maycunich, A. (2002). *Principles of Human Resource Development*. (2nd ed.). Reading, MA: Perseus.
- Hoefman, K., Bramson, A., Schoors, K., & Ryckebusch, J. (2018). The impact of functional and social value on the price of goods. *PLoS ONE*, 13(11), 1–12.
- Tester, K. (2014). *Civil Society*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Smith, M. (2017). *A Civil Society: Collective Actors in Canadian Political Life*. University of Toronto Press.